

Enheten för region väst
Magnus Henriksson, 010-730 9667

Projektnamn: Tillsyn Bowlingmaskiner
Projektägare: Roger Simu
Ansvarig Chef: Urban Olsson
Projektledare: Magnus Henriksson

Kostnadsställe:
Prestation: 412
Aktivitet: 40148

1. Sammanfattning

I projektet har vi inspekterat samtliga 271 bowlinghallar i Sverige och av dessa så har cirka 260 hallar åtgärdat sina säkerhetsbrister. Resterande har antingen fått något förlängd åtgärds tid en bit in på 2014 eller blivit inspekterade under 2012 så att deras tid går ut under slutet av 2014. Fyra hallar har lagts ner.

Vid de fåtal hallar som inte uppfyller kraven på tillfredställande säkerhet i kägelningsmaskiner, har Arbetsmiljöverket begärt utdömande av vitesbelopp samt förbudit användning av maskinerna.

Det har till dags datum skrivits 33 stycken marknadskontrollrapporter gällande brister utifrån Maskindirektivet 2006/42/EG, där krav kan komma att ställas på tillverkare/leverantör. Genom att vi har inspekterat alla hallar i Sverige under en tvåårsperiod, så har vi höjt säkerhetsmedvetande bland hallägare och Sveriges bowlinghallars förbund (SBHF). Initialt var hallägarna väldigt negativa till våra krav. Många menade på att ett säkerhetsskydd runt maskinerna, skulle göra att det blev längre stopp vid problem med maskinerna. Längre stopp skulle orsaka irritation bland bowlare och stress hos maskinskötarna. Nu när vi kommer på våra uppföljningar så är det mer positivt, många hallägare förstår att det krävs ett större och bättre förebyggande underhåll (FU) på maskinerna. Bättre FU har gjort att maskinerna krånglar mindre, på så sätt blir det mindre stopp i maskinerna.

2. Mål, syfte och avgränsningar för projektet

Målet var att genom inspektioner och kravställande se till att befintliga bowlinghallar uppnår en acceptabel säkerhet på "europeisk" nivå när det gäller risker från bowlingmaskinerna. Detta för att det har skett allvarliga olyckor i flera europeiska länder med dödsfall som följd.

Projektet syftade till att garantera en säker arbetsmiljö för dem som arbetar med bowlingmaskiner i bowlinghallar.

3. Uppnått resultat för projektet

Målet med projektet var att genom inspektioner och kravställande se till att bowlinghallarna i Sverige, uppnår en acceptabel säkerhetsnivå.

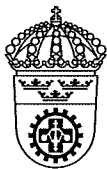
Samtliga hallar i Sverige är inspekterade och har fått krav på åtgärder för att motsvara säkerheten enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2006:4) om användande av arbetsutrustning. Alla hallar har genomfört åtgärder och därmed har riskerna för att drabbas av allvarliga olyckor kraftfullt minskat i Sveriges bowlinghallar för hallägare och personal.

4. Utvärdering av planering och genomförande

Planeringen av projektet tycker jag har fungerat bra, inspektioner genomfördes under 2011-2012 där krav på riskbedömningar och handlingsplaner krävdes. Ett inspektionsmedelande med enhetliga krav togs fram gemensamt och fastslogs av projektledningen. Efter 6 månader genomfördes uppföljningsbesök och samtidigt bestämdes tiden för när åtgärderna skulle vara genomförda. Detta fastställdes i ett föreläggande om förbud med ett vite på 50 000 per maskin. Under projektets gång har vi kontinuerligt fört diskussioner med representanter för branschen samt olika säkerhetsföretag. Detta har resulterat i en större förståelse för kraven på säkerhet.

5. Diskussion och slutsatser

Projektet har varit väldigt lärorikt, när projektet började ställdes krav på barriärskydd runt maskinerna, kravet var att man inte skulle kunna komma åt farliga rörliga delar. **Under vintern 2012** kom kravet att "säkerhetskitt" som omgärdade bowlingmaskinerna skulle CE märkas. Olika besked om CE-märkning och bedömningar av säkerhetslösningar gjorde att det uppstod diskussion bland inspektörer och hallägare samt inom säkerhetsföretagen, vilket har varit problematiskt att hantera. Enligt Maskindirektivet 2006/42/EG, tillämpat i Sverige genom Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2008:3) om maskiner, ska säkerhetskomponenter vara CE märkta. När en säkerhetslösning marknadsförs av t.ex. ett säkerhetsföretag som en paketslösning, så kallat "Säkerhetskitt" till bowlingmaskiner, ska detta anses vara en säkerhetsprodukt som då ska CE märkas. Andra diskussioner som har pågått under projektets

gång har varit hantering av hålldon i samband med säkerhetslösningar på maskinerna. Arbetsmiljöverket har haft uppfattningen att hålldon inte går att använda då man inte kan uppfylla kraven på hålldon enligt AFS 2008:3. Ett hålldon är ett handtag som man håller i handen och som har tre lägen. Ett normalt läge där maskinen går, och två lägen som stoppar maskinen. Antingen trycker man eller släpper knappen på hålldonet för att stoppa maskinen. Hålldonet är sammankopplat till maskinens säkerhetslösning och är tänkt att användas i maskiner för att komma innanför övriga säkerhetsbarriärer. För att ett hålldon ska vara ett säkerhetsalternativ så ska fyra villkor i maskindirektivet uppfyllas. Ett villkor är att maskinen ska kunna reducera farten eller att stegvis körning ska vara möjlig. Inget av dessa alternativ kan en kägelslagningsmaskin åstadkomma, därför är ett hålldon inte ett säkerhetsalternativ.

Utdrag ur vår interna utvärdering med några synpunkter från inspektörer.

- Ett förarbete med pilotinspektioner skulle underlättat starten för övriga med enhetligt material.
- Mera fysiska möten i uppstart av projektet hade också underlättat samsynen.
- Mer utbildning för inspektörer när det gäller maskinskydd och säkerhet och lösningar för bowlingmaskiner.
- Man har fått lära under tiden som projektet framskridit om kravnivåer och ärendehandläggning
- Det fanns inga färdiga mallar som stöd till en början.
- Viktigt att ta lärdom till kommande liknande projekt.
- Bra med gemensam enhetlig tillsyn lika över hela landet även om det inte var tydligt till en början
- Viktigt att se till helheten när det gäller arbetsmiljön, ergonomin har t ex varit åsidosatt.
- Projektet har varit bra, "vi har gjort skillnad" men det har varit att testa sig fram.
- Intrycket från flera av deltagarna är att efter en start med mycket oklarheter, har det blivit mycket bättre med bättre styrning.
- Vi har haft regelbundna videomöten och avstämningar.
- En annan åsikt är att hallägarna har överlag varit nöjda.

Till sist kan man konstatera att detta bowlingprojekt, har inneburit att inspektörerna har skaffat sig kunskaper inom de säkerhetsrelaterade delarna i ett styrsystem. I bowlingprojektet har vi satt en nivå när det gäller säkerhetslösningar som kommer att prägla våra inspektioner inom

teknikområdet framöver. Det är viktigt att vi håller samma nivå inom andra områden, när det gäller maskiner i framtiden. En insikt som vi har fått med oss under projektet är hur viktigt uppbyggnaden, av de säkerhetsrelaterade delarna i styrsystemen ska se ut. Man kan bygga ett styrsystem på olika sätt, antingen ett enkanaligt system eller ett övervakat system, med säkerhets PLC eller dubbla kontaktorer. Detta för att hålla rätt nivå på säkerheten. Det är viktigt att säkerheten motsvarar riskerna på maskinerna. För att bedöma rätt nivå på säkerheten finns det standarder till hjälp t.ex. EN ISO 13849-1 eller EN IEC 62061.

Min slutsats är att det är viktigt att prioritera utbildning på framförallt säkerhetsnivåer när det gäller styrsystem i framtiden.

6. Eventuell plan för effektutvärdering

När projektet är helt avslutat kan det vara bra med en effektutvärdering inom 2 år.

Datum: 2014-08-25

Datum: 2014-08-25

.....
Sign Projektledare

.....
Sign Projektägare